KURJER WARSZAWSKI

Czwartek. Dnia 17 (29) Grudnia.— Rok 1853. № 342. Jutro, ŚŚ. Dawida Kr:, i Eugenjusza B.

Wiadomości od Granicy Tureckiej Kraju Zakaukazkiego.

Po zwycięztwie otrzymanem w d. 14 Listop: pod *Achałcychem*, dowodzący tam wojskami *Rossyjskiemi* Jenerał-Lejtnant Xżę *Andronikow*, nie poprzestając na porażce nieprzyjaciela, przedsięwziął środki skuteczne nie tylko dla wypędzenia z powiatu *Achałcychskiego* oddziałów nieprzyjacielskich, lecz wślad za pierzchającym nieprzyjacielem posunął jazdę oddziału swego w granice *Turcji*. Dowódzca tej jazdy, Podpułkownik Sztabu Jlnego *Zimmermann*, w d. 19 Listop:, o 20 wiorst od naszej granicy, we wsi *Digweri* w *Sandżaku Poschowskim*, zabrał zostawione tam przez *Turków* w czasie ich ucieczki, 2 działa bez przodków i lawet; w ten sposób cała bez wyjątku artylerja korpusu *tureckiego*, który wtargnął do okręgu *Achałcychskiego*, dostała się w nasze ręce.

Na granicach *Gurji*, milicja tameczna czujnie śledzi nieprzyjaciela, i za każdym razem walecznie i ze skutkiem odpiera napady *Turków*.

Od strony *Erywanu* bandy *Kurdów* niepokoiły ostatniemi czasy wsie *Armeńskie*, położone na prawym brzegu *Arpaczaju*. Dla okazania im pomocy, Dowódzca oddziału *Erywańskiego*, rozkazał d. 13 Listop: zawiadującemu sztabem tego oddziału, Pułkownikowi *Kolubakin*, ruszyć naprzód. Do dobrego skutku tej rozprawy najbardziej przyczynił się znajdujący się w straży przedniej, z 3ma secinami kozaków i 7mią secinami milicji, Pułkownik *Chreszczatycki*, który podzielił powierzoną mu jazdę na dwie części, jedną z nich skierował na nieprzyjaciela pod dowództwem Podpułkownika *Edigarowa*, drugą zaś pod dowództwem Esauły *Kostina* i zmusił *Turków* cofnąć się. Wtedy Pułkownik *Chreszczatycki*, zajął się przesiedleniem mieszkańców 10ciu wsi *Armeńskich* na lewy brzeg *Araxu*.

Turcy powzięli zamiar przeszkodzić temu, lecz znajdujący się u Pułkownika *Chreszczatyckiego*, w rezerwie przy *Araxie* około wsi *Amarat*, 1 bataljon *Mingrelskiego* pułku strzelców z 2ma działami, pod dowództwem Pułkownika *Szlikiewicza*, posunął się dla podtrzymania walecznych kozaków i milicji, zasłaniających tłumy ludu. Nieprzyjaciel miał 2 bataljony piechoty regularnej, 5 dział i półtora tysiąca jazdy.

Pułkownik *Chreszczatycki*, połączywszy się z *Szlikiewiczem*, po dość długiem działaniu z obu stron artylerji, zaczął nacierać; kozacy, oraz znajdująca się przy oddziele milicja muzułmańska, złożona z *Karabachców* i *Szemachińców*, rzucili się mężnie na skrzydło, i tył *Turków*, i zmusili ich znowu cofnąć się z wielką stratą.

Ponieśliśmy stratę nieznaczną, ranieni: 1 kozak i 7 milicjantów; nieprzyjaciel zaś stracił przeszło 200 ludzi w zabitych i ranionych; zabrano u niego do niewoli 20 ludzi.

Donosząc o tych korzyściach oręża *Rossyjskiego* na *Azyatyckiej* granicy naszej, Jenerał-Adjutant Xżę *Woroncow*, przedstawił szczegółowy raport Jenerała-Lejtnanta Xcia *Andronikowa*, o bitwie pod *Achałcychem*. Raport ten, zawierający wiele szczegółów ciekawych, tak o tej świetnej rozprawie, jak i oddzielnych czynach dokonanych w niej przez wojska *Rossyjskie*, załącza się przy niniejszym dla powszechnej wiadomości. (G.R.)

Raport Jenerała-Adjutanta Xięcia Andronikowa do Główno-dowodzącego oddzielnym korpusem Kaukazkim, z d. 20 Listop: 1853 r. Nr 177.

12 Listopada, przybyłem wieczorem do *Achałcycha* z wojskami. które umieszczone były przedtem w wąwozie *Borzomskim*. Po połączeniu się z załogą *Achałcychską*, oddział mój składał się: z 4ch bataljonów *Wileńskiego* pułku strzelców, 2ch bataljonów *Białostockiego* i 6 rot *Brzeskiego* pułku piechoty, 8 lekkich i 2ch górnych dział, 9 secin kozaków dońskich, 2ch oddziałów pieszej milicji *Gruzińskiej*, z *Osetyńców* i szlacheckiej seciny *Goryjskiej*. 13go, artylerja wzmocnioną została 6 działami lekkiemi, wziętemi z warowni *Achałcychskiej*, oraz 1 działem górnym, zdobytym na *Turkach* pod *Achurem*. Udział w boju mieli: 7½ bataljonów, 17 dział, 9 secin kozaków, i przeszło 1,500 milicji.

Korpus *turecki* pod dowództwem *feryka* (Feryk oznacza Jenerał-Lejtnanta) *Ali*-Baszy, i *liwów* (Liw oznacza Jenerała-Majora), *Mustafy* i *Ali*-Baszy, w liczbie 18,000 (8,000 nizamu t. j. piechoty regularnej, 3,000 suwari t. j. konnicy regularnej; resztę stanowiła milicja piesza i konna), z 13 działami, stał około *Achałcycha*, i zajął pozycję nadzwyczaj silną, obwarowaną przez naturę i sztukę we wsi *Suplis* (o 3 wiorsty od starego miasta) za rzeką *Paschow-Czaj*, oraz we wsiach: *Ab* i *Sizel*, na górach, w południowo-zachodnim ku nowemu miastu (w odległości 2 wiorst). Oprócz tego wysoka góra, ciągnąca się z prawej strony *Poschow-Czaja* od *Achałcycha* do *Suplisu*, była także zajęta i oszańcowana przez *Turków*. Nieprzyjaciel miał widać zamiar czekać napadu wojsk *Rossyjskich* w nieprzystępnej podług jego mniemania pozycji, i po odparciu ataku natrzeć i rzucić się na miasto.

13 Listopada, udałem się na rekonesans wraz z dowódzcami oddzielnych części, Oficerami Sztabu Jlnego, i przekonawszy się o niepodobieństwie atakowania nieprzyjaciela od strony wsi *Ab*, postanowiłem nazajutrz o świcie, 14 Listopada, ruszyć całą siłą na wieś *Suplis*, wyprawiwszy jednę kolumnę z frontu, a drugą ze skrzydła, i po silnej kanonadzie, uderzyć na nieprzyjaciela.

14 Listop: o 4 z rana, wojska skierowały się, ażeby wyjść ze starego miasta. Lekka mgła, unosząca się nad doliną *Poschow-Czaj*, poczęła znikać, i wszystko zapo-

…dało prześliczny dzień jesienny; w milczeniu największem bataljony oczekiwały świtu.

Nie potrzebowałem używać słów dla zachęcenia wojska, dla przypomnienia mu o obowiązkach i męztwie; wszyscy pałali chęcią rozpoczęcia boju, i pozostawało mi tylko powstrzymywać zbytek odwagi.

O pierwszym brzasku jutrzenki, poprowadziłem naprzód wojska JEGO CESARSKIEJ MOŚCI dwoma kolumnami, z których lewa, pod dowództwem Jenerała-Majora *Kowalewskiego*, składająca się z 4 bataljonów *Wileńskiego* pułku strzelców, i 14 dział lekkich, ruszyła drogą do *Suplis*. Przeszedłszy zarośle za wsią *Iwlit*, wojska weszły na wysoki lewy brzeg *Poschow-Czaj*, na odległość strzału armatniego od *Suplisu;* nieprzyjaciel spotkał tę kolumnę kulami i granatami swej baterji. Wtedy 14 dział naszych (8 baterji Pułkow: *Śmiełowskiego* i 6 wziętych z warowni) zajęły pozycję, nader stosownie obraną przez Jenerała *Kowalewskiego;* z tyłu zaś, na spadzistości zarośla, Jenerał-Major *Frejtag* rozlokował swe bataljony. Artylerja i piechota nasza zostawały pod zasłoną miejscowości, i mało cierpiały od ognia nieprzyjacielskiego. Po kilku chwilach silna kanonada zagrzmiała z obu stron i wkrótce *Suplis* i wzgórza, zajęte przez baterję *Rossyjską*, okryte zostały dymem, który z powodu cichej pogody zaczął unosić się po-nad całą doliną *Poschow-Czaj*.

Gdy się to działo w środkowej kolumnie, prawa, pod dowództwem Jenerała-Majora *Brunnera*, składająca się z 6 rot *Brzeskiego*, 2ch bataljonów *Białostockiego* pułku i 3ch dział górnych, w liczbie tych jedno *Tureckie*, zdobyte pod *Acchurem*, skierowała się na prawo i nie będąc widzianą przez nieprzyjaciela z powodu gór, posuwała się szybko naprzód w zamiarze zajęcia pozycji równoległej od jedynej dobrej drogi, którą nieprzyjaciel mógł cofnąć się przez wieś *Wale*. Milicja i jazda, zasłaniające skrzydło kolumny, postępowały jeszcze bardziej na prawo.

Tymczasem ogień coraz bardziej wzmagał się; ja zaś, przybywszy z kolumną Jenerała *Brunnera* na wzgórza na przeciw ogrodów *Suplískich*, rozkazałem dać ognia z dział górnych. Milicja i kozacy stanęli na krańcu prawego skrzydła naszego.

Nieprzyjaciel odgadł zapewne nasz zamiar, bo opuścił pozycję u wsi *Ab* i *Sizel*, i przewiózł z tamtąd swe działa; jedne na grzbiet góry powyżej *Suplisu*, inne zaś do aułu, gdzie z początku, jak powiedzieliśmy przedtem, było tylko 7 dział. Ogień artylerji *Tureckiej* głównie skierowany był na wielką baterję naszą i oddział ją przykrywający, po nad którymi przeleciało więcej jak 2,000 pocisków nieprzyjacielskich, które wszakże sprawiły małą szkodę z przyczyny wybornej pozycji w jakiej znajdowały się nasze działa i piechota. Z naszej zaś strony strzały artylerji fortecznej, kierowane przez Komendanta *Achałcychskiego* Pułkownika *Kostyrkę* i Majora *Makarowa*, zmusiły nieprzyjaciela sprowadzić dwa działa z wierzchołka góry.

Więcej jak trzy godziny trwała straszna kanonada: z obu stron, na przestrzeni wiorsty kwadratowej, grzmiało więcej jak 30 dział. Chwila sprzyjająca attakowi nastała. Posłałem Jenerałowi *Frejtag* rozkaz posunięcia się ku *Suplisowi* ze strzelcami z jego pułku, i spuściłem ze wzgórza ku rzece kolumnę Jenerała *Brunnera*, dla attakowania ogrodów *Supliskich* jak skoro da się słyszeć pierwsze »ura”, które miało zagrzmieć w kolumnie Jenerała-Majora *Kowalewskiego*.

Gęsty dym ścieląc się wszędy, do takiego stopnia zakrywał przedmioty, że niepodobna było rozpoznać cokolwiek bądź o 50 kroków. Ogień artylerji *Tureckiej* wzmagał się i nieszczędzono z tej strony pocisków.

Wojska nasze posunęły się: Jenerał *Frejtag* z dwoma bataljonami pułku *Wileńskiego* spuścił się z góry do doliny *Poschow-Czaj* i attakował auł; 6 rot 1go i 2go bataljonu posłane były wprost przez dolinę pokrytą krzewami kolącemi, a 4ta i 6ta rota strzelców, skierowane na lewo przez most, szły naprzód drogą wązką, idącą u stóp skał. Nieprzyjacielskie kule i kartacze sypały się jak grad. Przy rzece, w pobliżu baterji nieprzyjacielskiej, Jenerał *Frejtag*, kierując poruszeniami kolumny, został raniony w rękę i dostał kontuzji w brzuch. Objął po nim dowództwo Podpułkownik Sztabu Jeneralnego *Zimmermann*, który poprowadził bataljony naprzód i wziął szturmem auł. Ani głębokość rzeki i bystry bieg jej, ani wysoki brzeg urwisty, ani straszny ogień ręcznej broni i dział nieprzyjacielskich, znajdujących się w odległości pięciudziesiąt do 70 sążni, nie zdołały wstrzymać rycerskiego ataku *Rossjan*. Przeszedłszy rzekę *Poschow-Czaj*, gdzie woda była więcej jak po pas, strzelcy zaczęli wdzierać się na brzeg urwisty, przyczem pomagali i podawali oręż jeden drugiemu. Sztabs-Kapitan *Pasalski* (którego tu ciężko raniono) i Praporszczyk *Szesterikow* własnym przykładem zachęcali żołnierzy. Linja złożona z 6 rot, wsparta przez dwie inne roty, wdarła się na skały i uszykowała się na wierzchołku urwistego brzegu o 40 sążni od grzbietu góry, na której urządzone były zawały i stało 7 dział nieprzyjacielskich. Regularna piechota *Turecka* skryła się nieco opodal od dział po za ogrodzeniem aułu, i działała z tamtąd ogniem bataljonowym. Strzelcy wydali okrzyk »ura!” i nie zwracając uwagi na strzały, poszli naprzód. W oka mgnieniu wdarli się na górę, zdobyli zawały, wzięli działa i odpędzili piechotę *Turecką*. Wtedy, Podporucznik pułku *Wileńskiego*, *Daniłow*, pierwszy skoczył na baterję nieprzyjacielską i poległ na niej. Strzelcy, niezatrzymując się na baterji, weszli do aułu. Piechota *Turecka* z początku cofała się powoli, broniąc się wystrzałami, a przy silnem naszem natarciu broniła się nawet bagnetem. Gdy ją odparto z aułu, starała się utrzymać w ogrodach. Część wojsk *Tureckich* zasadziła się w saklach i strzelała przez okna i drzwi; wszczęły się w aule nieustanne strzały z obu stron.

Jednocześnie z napadem *Wileńskiego* pułku strzelców na czoło pozycji nieprzyjacielskiej, Jenerał *Crunner* natarł na *Turków*, którzy zasadzili się w ogrodach. Pułkownik Sztabu Jeneralnego *Drejer*, wiodący kolumnę, dostał kontuzji w głowę, lecz nie opuścił swego stanowiska. W tem także miejscu bataljony *Brzeskiego* i *Białostockiego* pułku piechoty przeszły w bród

bystrą rzekę *Poschowczaj* i z okrzykiem »ura!” rzuciły się naprzód, niezwracając uwagi na kartacze i bataljonowy ogień nieprzyjacielski. Znajdujący się przy tejże kolumnie Podpułkownik Sztabu Jeneralnego *Frejgang* został także raniony, lecz pozostał przy wojsku do końca rozprawy.

W środku kolumny strzelcy, przy pomocy swej rezerwy, stanęli u zewnętrznego ogrodzenia aułu, i poczęli strzelać na stojącą w ogrodach piechotę *turecką*. W aule trwała jeszcze walka; nie jedną saklę potrzeba było zdobywać. *Turcy*, zasadziwszy się tu, bronili się rozpacznie, jak ludzie, którzy poddają się dobrowolnie jawnej zagładzie. U minaretu 30 *Muzułmanów*, mieszkańców *Suplisu*, rzuciło się bez oręża z paciorkami w ręku na spotkanie nacierających, błagając o litość. Żadnego z nich nie tknięto, gdyż nawet wśród zaciętego boju, żołnierze *Rossyjscy* nie napadają na bezbronnych. Widząc upór broniących się, Jenerał *Kowalewski* wystąpił z 4tym bataljonem *Wileńskiego* pułku Strzelców, i wsparł atakujących.

Ja stałem na brzegu *Poschow-Czaja*, widziałem zajadłą walkę w aule i ogrodach, i posyłałem tam posiłki jedne za drugiemi. Zostawało jeszcze u mnie 1 i pół roty przy działach górnych. Wtedy doniesiono mi, że tłumy konnicy *tureckiej* i milicji pieszej, pojawiły się na prawem skrzydle naszem. Wyprawiłem przeciw nim Kozaków wraz z własną eskortą moją, składającą się z *Goryjskiej* seciny szlacheckiej, pod dowództwem Naczelnika Szlachty *Goryjskiej*, Porucznika Xięcia *Eristowa*.

W tym samym czasie linja strzelców *Wileńskich*, wyparła nieprzyjaciela z *Suplisu*, i wszczęła bitwę na bagnety z piechotą *turecką*, stojącą w ogrodach bliższych; nie zważając na wązkie ulice i aleje ogrodowe, które przeszkadzały poruszeniom, posuwał się na prawo kolumną o sześciu szeregach, przy odgłosie bębnów, 3ci bataljon *Brzeskiego* pułku piechoty, pod dowództwem Podpułkownika *Osipowa;* bardziej jeszcze na prawo szedł 1 bataljon *Białostockiego* pułku piechoty, z Pułkownikiem *Tołubiejewem* i Majorem *Dawydowem*. Piechota nasza zdobyła tu jedno działo.

Po uporczywej walce, nieprzyjaciel został wyparty z ogrodów i budynków górnego *Suplisu*, i zajął pozycję na wzgórzach i skałach w małej od wsi odległości; lecz i tu *Turcy* nie zdołali utrzymać się. Strzelcy z pozostałemi bataljonami, wdarli się na wzgórza i wyparli nieprzyjaciela z silnej jego pozycji.

Zdobyto nareszcie auł i ogrody. Wtedy wojska zatrzymały się, ponieważ trzeba było uszykować się dla pójścia w pogoń za nieprzyjacielem, pościągać kolumny i posłać posiłki linji przodowej, która zwycięzko posuwała się coraz naprzód. Jenerał *Brunner*, objąwszy dowództwo nad wojskami przedniemi, połączył kolumny, i w szyku bojowym ruszył dalej. Miejscowość była coraz wyższą. Przodowa linja nasza, składająca się z tyraljerów wszystkich trzech do bitwy należących pułków, pod dowództwem Podpułkownika *Zimmermanna*, posuwała się szybko naprzód, i za każdym razem kiedy się zatrzymywała, dawała nieustannie ognia. Część milicji pieszej pod dowództwem Majora Xięcia *Kobulowa*, szła razem z linją. *Turcy* nie przestawali cofać się na przestrzeni 5 wiorst do wsi *Mały Pamacz*, w której chcieli się zatrzymać dla połączenia się z wojskiem, pierzchającem od strony *Sizela*. Tylna straż *turecka*, złożona z 3ch bataljonów piechoty regularnej, 3ch dział i dwóch szwadronów jazdy regularnej, zajęła pozycję nieco na wschód od wsi *Pamacz*, i dała ognia z dział i ręcznej broni; lecz nic nie zdołało wstrzymać zwycięzkich wojsk naszych.

Jenerał *Brunner*, pościągał swe kolumny, i rozkazał linji, zostającej pod dowództwem Podpułkownika *Zimmermana*, rozpocząć bój na bagnety. Nieprzyjaciel, wyparowany ze swej nowej pozycji, nie miał czasu wrócić na dawną drogę, którą cofał się, i przeszedł za granicę w innym kierunku, zostawiszy 3 działa. Całe pole za *Pamaczem*, okryte było pierzchającymi *Turkami;* znikł zupełnie porządek w ich szeregach, które stały się podobnemi do tłumu pomieszanego.

Tu przestano uganiać się, ponieważ piechota potrzebowała odpoczynku; waleczni strzelcy, oraz piesi żołnierze, z twarzami czarnemi od prochu, zbroczeni własną swą i *turecką* krwią, trzymając zdobyte sztandary i proporce, z radością odpowiedzieli na me powitanie, gdy przejeżdżając mimo szeregów wojsk, dziękowałem im za znoje i męztwo, oraz winszowałem im zwycięztwa.

Podczas zdobywania szturmem wsi *Suplis*, na wzgórzach lewego brzegu *Poschow-Czaja*, wrzała walka jazdy. Powiedzieliśmy już, że tu znaczny oddział nieprzyjacielski, złożony z jazdy i milicji pieszej, szybko schodził z gór *Abas-Tumańskich*, i atakował naszą jazdę. Rozkazałem skierować przeciw nim z wielkiej baterji dwa działa górne i dwa inne, zdobyte na nieprzyjacielu. Kozacy zaś, pod dowództwem Podpułkownika *Biriukowa* i esauły *Borisowa*, oraz secina szlachecka, natarły na nieprzyjaciela, zmusiły jego jazdę do ucieczki, i dopędziwszy pieszych *Adżarców*, położyli trupem więcej jak 200 ludzi.

Przed 4tą bój ustał zupełnie.

W tym pamiętnym dla nas, i dla nieprzyjaciela dniu, waleczne wojska JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, zdobyły 12 dział, w liczbie których, 10 polowych z przodkami oraz lawetami, i 2 górne; 9 jaszczyków, oraz dwa furgony z nabojami; 5 wielkich i 12 rotnych sztandarów; 6 proporców, 2 parki artylerji, w których znaleziono 90 pak nabojów działowych i ładunków; 42 beczułki prochu, 160,000 ładunków. Oprócz tego dostały się w nasze ręce: kancelarja *Ali*-Baszy, dowódzcy korpusu *tureckiego;* obóz nieprzyjacielski; mnóstwo broni, amunicji, koni; wielkie zapasy mąki, jęczmienia i t. p., nie licząc w to wielu innych rzeczy, rozchwytanych przez mieszkańców w czasie ścigania nieprzyjaciela.

Gniewem uniesiona milicja *turecka*, przechodząc podczas swej ucieczki około *Wielkiego-Pamaczu*, zburzyła znajdujący się w tej wsi własny swój lazaret; przy czem przywalono 50 leżących tam chorych *tureckich*.

Pierwszym skutkiem naszego zwycięztwa było to, że mieszkańcy sandżaku *Poschowskiego*, przybiegli do

mnie z wyznaniem na piśmie swej uległości. Powiadają, że *Wali* (Namiestnik) *Erzerumski*, przybył do *Ardaganu*, i z wielkim żalem spotkał tam nieszczęsną garstkę korpusu rozbitego, który niedawno przed tem widział w tak doskonałym stanie.

Strata nasza, BOGU dzięki, nie tak znaczna jak tego spodziewaćby się należało, wnosząc z silnej i długotrwałej kanonady i upornej bitwy w czasie attaku, ścigania oraz rozprawy jazdy. Przyczyną tego było: dogodna pozycja wielkiej baterji naszej i ukryte za nią rozmieszczenie piechoty, najbardziej zaś szybkie i zgodne natarcie podczas samego szturmu. Z naszej strony zabito: 1 Ober-Oficera, 48 żołnierzy i 9 milicjantów; raniono: 1 Jenerała, 2 Sztabs-Oficerów, 2 Ober-Oficerów, 193 żołnierzy i 23 milicjantów; dostali kontuzji: 1 Sztabs-Oficer, 2 Ober-Oficerów, 49 żołnierzy i 31 milicjantów.

Strata poniesiona przez nieprzyjaciela, przynajmniej w czwórnasób znaczniejsza. W *Suplisie* i okolicach, z obu stron *Poschowczaja* i drogi którą cofał się nieprzyjaciel po-za wsią *Pamacz*, leżało mnóstwo trupów; w ogóle nieprzyjaciel stracił w zabitych więcej jak 1,500 ludzi; co się tycze ranionych, to liczba ich, o ile wiadomo, wynosi do 2,000 ludzi, a oprócz tego, nie wiedzieć gdzie się podziały 2 i pół bataljony. Z powodu uporczywego boju ręcznego, wzięliśmy do niewoli tylko 120 ludzi.

Poczytuję sobie za obowiązek poświadczyć przed Waszą Xiążęcą Mością, o szczególnych zasługach następujących podkomendnych mnie osób: Jenerał-Major *Kowalewski* przed przybyciem posiłków, odparł od *Achalcycha* dwa attaki daleko silniejszego nieprzyjaciela, a 14 b. m. dowodząc lewą kolumną, najpierw, jako doświadczony artylerzysta, postawił z nadzwyczajną znajomością rzeczy, wielką baterję, która pustoszyła szeregi nieprzyjacielskie, co niemało przyczyniło się do wygranej; potem zaś z 4tym bataljonem pułku *Wileńskiego*, wsparł attak pierwszych dwóch bataljonów. Rozporządzenia wojenne Jenerał-Majora *Kowalewskiego*, we wszystkich tych działaniach zasługują na szczególną uwagę. Jenerał-Major *Brunner*, dowodził lewą kolumną, zdobył ogrody, później zaś objąwszy dowództwo nad przednią strażą naszą, niezmordowanie i ze skutkiem ścigał nieprzyjaciela, wyparł *Turków* z pozycji, którą usiłowali zająć u wsi *Pamacz*, zmusił ich zostawić tu 3 działa, i wszędzie dał nowe dowody waleczności i dobrych rozporządzeń. Jenerał-Major *Frejtag*, rozmieścił wybornie przed attakiem swą piechotę po-za wielką baterją, i potem mężnie poprowadził naprzód swych strzelców; gdy zaś około rzeki został raniony kulą w rękę, i dostał kontuzji w brzuch, tak, że widział się zmuszonym odjechać na bok dla obandażowania, wtedy po skończonej operacji, przy której odcięto mu palec prawej ręki, wrócił znowu do boju. Dowódzca pułku *Białostockiego*, Pułkownik *Tołubiejew*, prowadził do szturmu swe baljony, znajdujące się w kolumnie Jenerała *Brunnera*, i brał udział w ściganiu nieprzyjaciela. Pułkownik Sztabu Jeneralnego *Drejer* przez cały ciąg bitwy był najbliższym, czynnym i niezmordowanym pomocnikiem moim, i ustawicznie zostawał wśród ognia, nie zważając na kontuzję, której dostał w głowę. Dowódzca lekkiej Nr 2 baterji, Pułkownik *Śmielowski*, celnie ostrzeliwał nieprzyjaciela z wielkiej baterji. Podpułkownik Sztabu Jeneralnego *Zimmerman*, objąwszy po Jenerale *Frejtag* dowództwo nad lewą kolumną, przeprowadził strzelców przez rzekę wśród ognia kartaczowego, zdobył szturmem ufortyfikowaną pozycję nieprzyjacielską z 7mią działami, oraz auł *Suplis*, a w czasie ścigania, ciągle dowodził linją przodową. Dowódzca *Dońskiego* Nr 21 pułku Podpułkownik *Biriukow*, ze swymi kozakami, mężnie natarł na nieprzyjaciela, zniszczył część *Adżarskiej* milicji pieszej, i był raniony w rękę, lecz nie zważając na to, pozostał na swem stanowisku. Podpułkownik Sztabu Jeneralnego *Frejgang*, wzorowo i nieustraszenie wypełniał zlecone mu poruszenia, i bez względu na ranę, także bezustannie znajdował się w boju. Podpułkownik pułku *Brzeskiego*, *Osipow*, przeprowadził swoj bataljon przez rzekę pod silnym ogniem nieprzyjacielskim, zdołał utrzymać się na brzegu, i bagnetem wyparł *Turków* z ogrodów. Major Xiążę *Kobułow*, walecznie ścigał nieprzyjaciela z częścią milicji pieszej. Major pułku *Białostockiego*, *Dawydow*, odważnie przeprowadził swój bataljon przez rzekę, i bagnetem także oczyścił ogrody z znajdujących się tam na zasadzkach *Turków*. Sztabs-Kapitan pułku *Wileńskiego* strzelców *Pasalski*, i Praporszczyk *Szesterikow*, mieli udział w zdobyciu dwóch dział na baterji głownej. Esauł *Dońskiego* pułku Nr 21 *Borysow* z kozakami swymi, walczył dzielnie z nieprzyjacielem. Sztabs-Kapitan pułku *Białostockiego*, *Drozdowski*, dawał swym podwładnym przykład prawdziwego męztwa, i szedł naprzód do szturmu, a będąc raniony 7go Listopada pod *Acchurem*, znowu odniósł ciężką ranę w głowę. Naczelnik szlachty *Goryjskiej*, Porucznik Xiążę *Eristow*, odważnie potykał się na czele swej sociny szlacheckiej.

Oprócz tego, poczytuję za obowiązek poświadczyć o wzorowem męztwie i waleczności: Podpułko: *Wileńskiego* pułku strzel: *Odincowa*, Majora *Sieleckiego*, Sztabs-Kapit: *Jurjewa*; Praporszczyków: *Gołosowa* (raniony) i *Tampopolskiego*; *Brzeskiego* pułku piech: Majora *Klostermana*, Porucznika *Sadowskiego* (otrzymał kontuzję od kuli), i Praporszczyka *Lemlejna* (raniony); *Białostockiego* pułku piechoty Podporucznika *Trimborta* (ciężko raniony); Górnej baterji Nr 1go Porucznika *Ewsiejewa*, nadzwyczaj zręcznie działającego swemi armatami; Naczelników oddziałów milicji pieszej *Gruzyjskiej*: Esauła Xięcia *Gruzińskiego*, i Kapitana Xięcia *Eristowa*; Mego Adjutanta Sztabs-Kapitana *Griwczenko*; Adjutanta Jenerała *Obruczewa*, Sztabs-Kapitana *Lewisona*, i Adjutanta Jenerała *Kowalewskiego* Podporucznika *Sikorskiego*.

Wspominać o waleczności wojsk, poczytuję za zbyteczne: rzecz sama za sobą przemawia.

NAJJAŚNIEJSZY PAN, po przeczytaniu tego raportu, NAJMIŁOŚCIWIEJ raczył udzielić niższym stopniom, kozakom i milicjantom oddziału Jenerał-Lejtnanta Xięcia *Andronnikowa*, na równi z żołnierzami oddziału

Jenerął-Lejtnanta Xięcia *Bebutown*, jeszcze po 5 znaków honorowych na każdą rotę, baterję i dywizjon; kozakom zaś i milicjantom odpowiednio jak piechocie, a wszystkim w ogóle po rublu sr: na człowieka. (G.Rz:).

W zeszły Poniedziałek, jako w dzień uroczystości Śgo SZCZEPANA, w Kościele Ś. KRZYŻA, w czasie Summy, Alumni miejscowi, wykonali Mszę (z tonu As) na głosy z towarzyszeniem organu, kompozycji P. A. *Radzińskiego*, pod dyrekcją W. JX. Józ: *Orzechowskiego*, Profesora miejscowego Seminarjum.

Pojutrze, o godz: 4tej po południu, odbędą się w Kościele po-*Paulińskim* Śgo DUCHA, solenne Nieszpory, z Wystawieniem N. SAKRAMENTU, z Kazaniami, Processją i TE DEUM, na podziękowanie BOGU za łaski JEGO w roku upłynionym nam udzielane.

NAJJAŚNIEJSZY CESARZ, udarować raczył Jenerała Piechoty *Czeodajewa*, Dowódzcę korpusu 6go piechoty, kosztowną *tabakierą*, ozdobioną Portretem JEGO CESARSKIEJ MOŚCI, i brylantami wysadzaną.

Rozkazem CESARSKIM, Pułkownicy: *Sęczykowski*, Zarządzający *Kijowską* Kommissoryacką komissją; *Osieciński*, Dowódzca Pułku kirysjerów J. C. W. W. X. ALEXANDRY JÓZEFÓWNEJ; *Paszkowski*, Dowódzca Pułku huzarów J. C. W. CESARZEWICZA NASTĘPCY; *Zasiecki*, Dowódzca Pułku Ułanów J. C. W. CESARZEWICZA NASTĘPCY; *Dłotowski*, Ober-Kwatermistrz Sztabu Inspektora jazdy odwodowej; *Giedroyć-Juraha*, Dowódzca Pułku Ułanów J. K. W. Xięcia Fryderyka *Wirtembergskiego*; postąpili na Jenerałów-Majorów.

Magistrat m. *Warszawy*, wydał konsensa, a mianowicie: Stanisławowi *Jamiołkowskiemu* pod N° 410 mieszkającemu, na trudnienie się w m. *Warszawie* wyrabianiem zegarów ściennych; Teodorowi *Keller* pod N° 551, na prowadzenie fabryki wyrobów szczotkarskich; Wincentemu *Bagińskiemu* pod N° 536, i żydowi Moszkowi *Fejnsztejn* pod N° 1809*a*, professji parasolniczej; Florjanowi *Brozdowicz* pod N° 1215, professji stolarskiej; Józefowi *Brzozowskiemu* pod N° 1412, profesji kowalskiej; żydowi Mordce *Onehand* pod N° 214, profesji blacharskiej; Fryderyce *Piskorskiej* pod N° 886, na trudnienie się wyrabianiem waty.

Z polecenia *Warszawskiego* Ober-Policmajstra, wszyscy wysyłający na najem *sanki*, winni się pod odpowiedzialnością zaopatrzyć w numera.

Zarząd XIIIgo Okręgu Pocztowego Królestwa Polskiego. Z powodu zasp śnieżnych i złej drogi, na trakcie *Lubelskim*, bieg Poczt osobowych w dużych karetach stał się niepodobnym; w skutek tego na trakt ten zamiast karet rzeczonych, wysełane są małe karetki, takie same, jak kursujące na trakcie *Kowieńskim*, o czem podaje się do powszechnej wiadomości.— Z Upoważnienia Naczelnika Okręgu, Radca Zarządu, *Kaczaunoff*.— Za Naczelnika Sekcji, A. *Adamski*.

JW. *Płatonow*, Rzecz: R. Stanu, Szambelan Dworu JEGO CESARSKO-KRÓLEWSKIEJ MOŚCI, Członek Senatu, wyjechał do *Biłgoraja*.

Z *Piotrkowa* donoszą o skonie ś. p. Radcy Honorowego Ernesta *Schaffer*, Dyrektora Gimnazjum Gubernjalnego *Piotrkowskiego*.

(A. n.) Po stracie ś. p. Joachima *Gallerego*, Dziedzica dóbr *Rutkiszki* w Gub: *Augustowskiej* Pcie *Kalwaryjskim* położonych, boleść w całej okolicy była tak głęboką, iż wszelkie wyrazy zdadzą się za słabe, by oddać cześć cnotom jego; długie też milczenie wstrzymywało każde pióro; dziś kiedy już przeszło 3 miesiące po zejściu tego zacnego Obywatela, najlepszego Męża i Ojca licznej rodziny, upłynęło, przyjaźń sąsiedzka 40-letnia, nakazuje miły i święty obowiązek wynurzenia sprawiedliwego i zasłużonego uwielbienia dla pełnego cnot i poświęcenia męża. W d. 7 Wrześ: t. r., po krótkiej słabości, opatrzony ŚŚ. SAKRAMENTAMI, zakończył doczesne życie, jak najgorliwszy Chrześcjanin, Katolik, ożywiony silną i niezachwianą wiarą, z nadzieją przyszłego i lepszego życia, oddał ducha na łono PRZEDWIECZNEGO z najprzykładniejszą rezygnacją; jak życie godnego człowieka, tak i śmierć jego, przykładem dla pozostałych będzie. Mnóstwo też sąsiadów i dalszych, dla przeprowadzenia zwłok ś.p. *Joachima*, na doczesny ziemski spoczynek, zebrało się do domu stroskanej żony jego, by dzieląc tak wielki smutek, wcielić się uczuciem w grono bolejącej rodziny! Jakże rozrzewniający widok sprawiały tłumy włościan i ubogich, zapełniające dziedzińce i pola! wszyscy wołali: »Straciliśmy w nim Ojca, Opiekuna, Lekarza ciała i duszy!" Litość też była jednym z przymiotów tego szlachetnego serca; dzień jego zatrudnień zaczynał się i kończył wspieraniem, rozdzielaniem posiłku własną ręką, i leczeniem biednych. Oh! słusznie też młody Kaznodzieja, oddając w mowie pożegnalnej należną cześć zwłokom zmarłego, nadmienił, iż: ten człowiek posiadał najwyższą i najużyteczniejszą w społeczeństwie cnotę, sprawiedliwość. Spokój jego szlachetnej duszy.— *G.*

Za miłą przychodzi nam podać wiadomość, że znany z talentu swego Kompozytor P. Józef *Lubowski*, po długiej przerwie, wydał obecnie *Album muzyczne*, zawierające: Nr 1szy, *Polkę*; Nr 2gi, *Mazura*; Nr 3ci, *Walca*. Każda z tych kompozycji, o ile mieliśmy przyjemność słyszeć kompozytora grającego powyższe sztuki, odznacza się oryginalnym pomysłem i prześliczną melodją. Mówiąc o wewnętrznej wartości tych utworów, nie od rzeczy będzie nadmienić, że P. *Bernstejn*, Wydawca niniejszego *Album*, idąc za popędem ulepszeń w wydawnictwie nót, nie omieszkał pierwszy skorzystać z bytności chlubnie znanego Litografa P. *Fajansa*, powierzając mu wypracowanie tytułu, w którym oddane są, w lekkiej postawie, w cieniu drzew, trzy fantastyczne figury, wyobrażające taniec *polkę*, *mazur* i *walc*. Smiało teraz rzec możemy, że wydanie niniejszego *Album*, nietylko z podobnemi tego rodzaju wydaniami zagranicznemi, rywalizować może, ale nadto pod wielu względami, takowe przewyższa. Przy nadchodzącym zatem *Nowym Roku*, posłużyć to *Album* może za bardzo przyjemny podarunek, zwłaszcza, że cena całego zbioru, wynosi kop. 75; pojedynczo zaś: Nr 1szy, kop. $22^1/_2$; Nr 2gi, kop. 30; Nr 3ci, kop. $37^1/_2$.

JW. Marja z Hrabiów *Nesselrode Kalerdżi*, wyjechała wczoraj do *Petersburga*. Tamże udał się bawiący od kilku dni w *Warszawie*, a przybyły z *Monachjum*, Hr: Ferdynand *Hompesch*, Porucznik Wojsk *Bawarskich*, bliski krewny niegdy Barona Ferdynanda *Hompesch*, ostatniego z Panujących Wielkich Mistrzów Orderu *Maltańskiego*, a siostrzeniec dym: Jenerała-Lejtnanta Hr: *Nesselrode*.

W ciągu nadchodzącego karnawału r. 1854, dane będą w *Łomży* na korzyść miejscowego Szpitala Śgo DUCHA, dwa bale, a mianowicie: 28go Stycznia i 25go Lutego.

W *Resursie Nowej* danym będzie dnia 31 b. m. *bal*, na który bilety wnijścia wydawane zostaną d. 29 i 30 b. m. od godz: 6ej do 9ej; zaś d. 31 (w Sobotę), od godz: 5ej do 7ej wieczorem.

Jutro przypada termin zyskania nagrody za ułożenie *łamigłówki* zamieszczonej w *Rozmaitościach opisowo-obrazkowych dla dzieci*, (szczegóły objaśniające, już ogłaszaliśmy). Bardzo ciekawi jesteśmy rezultatu, jaki wyniknie z owego współzawodnictwa małych myślicieli!

Po zeszło-rocznej przerwie spowodowanej ciężką słabością wydawcy, ujrzeliśmy znowu pełen zalet wewnętrznych i ozdoby zewnętrznej, *Kalendarz* czyli *Rocznik* P. Stanisława *Strąbskiego*, na rok 1854ty. Z prawdziwą przyjemnością witamy tę nowość, która pod każdym względem zasługuje na uwagę. Objęte w *Roczniku* wiadomości, podzielić by można na trzy główne części: na *Kościelno-astronomiczne i kalendarskie*, w których wszystko bez różnicy jest zawarte; na *wiadomości naukowo-pożyteczne i przemysłowe*, zawierające bardzo wiele ciekawych i dobrego pióra artykułów; na *obraz roku ubiegłego*, i nakoniec na część dodatnią obejmującą ważniejsze i godne uwagi przedmioty. Każdy prawie ważniejszy z zawartych w tym *Roczniku* artykułów, tak jak i każdy z miesięcy, ozdobiony jest drzeworytami, z których ciekawe są bardzo, należące do wybornie skreślonego artykułu o *fizjonomistyce*, przez Władysława *Garbińskiego*. Inne artykuły, jak: *Willanów, Czarnogórze, Chiny, Gwiazdy spadające, Budownictwo wiejskie* przez Bolesława *Podczaszyńskiego*, o *Zakładach wodnych* czyli *wodociągach* przez Wilh: *Kolberga*, o *Żegludze parowej*, o *Mleku* przez J. *Belzę*, o *chorobach karbunkułowych* przez *Ostrowskiego*, etc., należące do części naukowo-pożytecznej i przemysłowej, zajmują zarówno tak treścią swoją jak obrobieniem. Słowem, prócz przytoczonych szczegółów, *Rocznik Strąbskiego*, obejmuje wiele innych i tak użytecznych, że zasługuje, aby znalazł się w ręku każdego, równie Obywatela jako Rolnika i Przemysłowca, bo traktując o wszystkim, i nauczy i zajmie. Ze względu zaś na swoje ozdobne wydanie, śmiało posłużyć może na piękny przy *Nowym Roku* podarek.

Bilety z powinszowaniem Nowego Roku, z dołączoną do nich *Polką*, wyszły w Litografji J. *Müller*, przy ulicy *Senatorskiej* wprost XX. *Reformatów*.

Część placu nowo-zwiększonego smętarza *Powązkowskiego*, już splantowana, starannie drzewami pod linją, wysadzoną została. Przedzielający od niej mur ze starego smętarza, zniesiono, a znajdujące się na nim kamienie grobowe, na stosownych podmurowaniach starannie są osadzone.

W dniu 6 (18) b. m., Panna *Rachel* wystąpić miała w *Petersburgu*, w dramacie 4ro-aktowym: *Aktorka Wenecka*.

Dawno już nie pojawiło się u nas tak ozdobne wydanie dzieła jak: *Improwizacje i Poezje Deotymy*, które stosownie do zapowiedzianego terminu, wyszły już na świat, nakładem P. Józefa *Ungra*. Do tej powierzchownej ozdoby, przyłożył się niemało tak P. Juljusz *Kossak* Artysta-Malarz, jako też i P. M. *Fajans*, w którego zakładzie odbite zostały pełne poezji i piękności pierwsze karty, ozdabiające to dzieło. Świetne to wydanie odpowiada zupełnie wewnętrznej wartości poetycznych, naszej wieszczki utworów, których wyjście na świat powitaliśmy z prawdziwą radością. Dzieło to do nabycia znajduje się tak u Wydawcy *Dziennika Warszawskiego J. Ungra*, w Redakcji tegoż dziennika, jako też i we wszystkich znaczniejszych xięgarniach tutejszych.

W miejsce rozsyłania biletów z powinszowaniem *Nowego Roku*, złożyli w Redakcji *Kurjera*, JJWW. i WW., następujące ofiary: Dla starców i kalek pod opieką War: Tow: Dobrocz:, Radca Tajny *Eljaszewicz*, rs. 6; Radca Stanu *Werner* rs. 3.— Na zupę Rumfordzką, Jenerał *Berski* wraz z Małżonką, rs. 3.— Na obiady bezpłatne w Warsz: Tow: Dobroczynności wydawane: JO. Xiężna Dominikowa *Radziwiłłowa* rs. 3; Hr: Seweryn *Grabowski* wraz z Żoną rs. 3; Józef *Epstein* rs. 6. — Dla Instytutu moralnie zaniedbanych dzieci: Adam *Nosarzewski* b. P., rs. 10.— Dla Instytucji Jałmużniczej przy Kościele PP. *Sakramentek*, do rozdania ubogim wstydzącym się żebrać: Paweł *Jaworski*, Sędzia Pokoju, wraz z Małżonką, rs. 2, (i na obiady dla biednych w Warsz: Tow: Dobr: wydawane, rs. 2); *Bontani* z Żoną rs. 3; *Ojrzanowscy* kop. 75.— Na drzewo dla ubogich pod opieką Warsz: Tow: Dobrocz: zostających: Felicja *Drewnowska* rs. 1. — Do dyspozycji W. Tow: Dobroczynności: Radca Tajny, Marszałek Szlachty Gub: *Płockiej*, Hilary *Ostrowski* rs. 10; Antoni *Poc:...k*, rs. 3. — Radca Dworu *Fiorentini* rs. 2, dla T. *Zacharskiej*.— Teofil *Fukier* wraz z Małżonką rs. 2, dla wdowy *Kossakowskiej* przy uli: *Dunaj* pod Nr 144. — Pułkownik *Wogak* z Małżonką, rs. 2, na światło przed statuą MATKI BOZKIEJ, przed Kościołem XX. *Reformatów*.— Złożono w tejże Redakcji: od F. P. rs. 1, na drzewo dla ubogich pod opieką W. T. Dobroczynności.— Od A. B. kop. 30 i 8 sztuk starej bielizny, dla kaleki na *Lesznie*. (W kilku wcześniej wyszłych exemplarzach *Kurjera* Nr 340, ofiara rs. 10, Hr: *Olizarow*, nie była wyrażoną w cyfrach; co się prostuje niniejszem).

Wczoraj w Teatrze Rozmaitości, przywołani zostali: po Kom: *Odludki i Poeta*, PP. *Komorowski* i *Rychter*, po 2 kroć:; po Obrazku *Janek z pod Ojcowa*, Panna *Fruzińska*, PP. *Panczykowski* i *Buliński*; po Kom: *Zuch mimo chęci*, P. *Żołkowski*.

Anglja. — *Morning Chronicle* z 9 b.m. z listów prywatnych z *Konstantynopola* donosi, że ani jeden okręt *angielski* nie wpłynął na morze *Czarne*, ani też dostał do tego rozkazy. Flotta *turecka* stoi u wstępu morza *Czarnego*, tuż obok niej *angielska*. Teatr wojny pomiędzy *Rossjanami* a *Turkami*, oddalonym jest od stanowiska flott *angielsko-francuzkiej* o 400 mil. — Z *Malty* donoszą, że ztamtąd do *Konstantynopolu* odpłynęły okręty: *Queen* o 116 i *London* o 90 działach, pierwszy w dniu 26 z. m., drugi w dniu 2 b. m. (Jour: de St: Pet:).

Austrja. — Posada Posła w *Turynie* wakująca dziś, nie będzie zaraz obsadzoną. — W Uniwersytecie *Pragskim* zaprowadzono katedrę języka *madziarskiego*. — (Schl: Ztg).

Francja. *Paryż 22 Grudnia.* — Radzie stanu coraz więcej projektów do praw przesyłają; obrabia je dla Ciała Prawodawczego. Jednemu z Radzców powierzono obrobienie projektu prawa zaprowadzającego wolny handel mięsem; już w r. z. tym projektem zajmowano się. Układają też projekt, mający na celu ułatwienie zaopatrywania *Paryża* w żywność, by uniknąć sztucznego podnoszenia cen mąki i zboża. Cesarz tak się tem zajmuje, że sekcja cała rady stanu musiała przedmiot ten w *Tuileries*, rozbierać. — Z *Madrytu* donoszą, o pojedynku zaszłym pomiędzy Margrabią *Turgot*, Posłem *Francuzkim*, a P. *Soulé*, Posłem *Stanów Zjed:*. P. *Turgot*, dostał postrzał w kolano, kuli jeszcze niewydobyto; sekundowali mu Lord *Howden*, Poseł *Angielski*, i *francuzki* Jenerał *Carlier*. Powód pojedynku był następny: na balu u P. *Turgot*, Xżę *Alba*, powiedział jakiś żart o stroju Pani *Soulé*; syn jej wyzwał go, bito się na szpady, Xżę rozbroił swego przeciwnika. P. *Soulé*, ojciec zaś napisał ostry list do P. *Turgot*, żądając zadość uczynienia za to co zaszło w jego domu. P. *Turgot*, przyjął wyzwanie, a nawet Panu *Soule* dał 3 dni czasu, by się wprawił do strzelania z pistoletu. — Rząd ma się zająć projektem o piekarstwie w *Paryżu*. — Minister spraw wew: pewnej kategorji swych urzędników, z powodu drożyzny zapewnił dodatek z 10 procent do pensji. — Mówią tu o zmianach gabinetowych; P. *Fould*, ma stanąć na czele banku, i z tem łączą pewne projekta finansowe; P. *Persigny*, ma zostać Ministrem stanu, P. *Billault*, Ministrem spraw wew:, a Pan *de Morny*, Prezesem Ciała Prawodawczego. — Cesarstwo onegdaj zwiedzali jednę z sal ochrony i szczodre pozostawili dary. — Zima tu bardzo ostra, i nie zwykle wczesna, co bardzo dokucza klassom robotniczym. — Na rozkaz Ministra wojny w dniu 2 b. m., spuszczono z warsztatów na morze, w portach: *Brest*, *Lorient* i *Tulon*, nowe okręty linjowe: *Duquesne*, *Annibal* i *Fleurus*, każdy o 100 działach, z machinami o sile 650 koni. W *Rochefort* do Kwietnia p. r., spuszczą z warsztatów, okręty *Louis XIV* o 120, i *Ulm*, szrubowy o 100 działach. — *Patrie* donosi z *Konstantynopola* pod dniem 2 b. m., że dwie dywizje floty *tureckiej*, które krążyły na morzu *Czarnem*, wróciły do *Konstantynopola*, bo żegluga na tem morzu w tej porze roku niedobra dla okrętów żaglowych. Żegluga handlowa w *Konstantynopolu* bardzo żywa; w drugiej połowie Listopada wpłynęło 322 okrętów, wypłynęło 517 do rozmaitych portów. Żegluga parowa pomiędzy *Konstantynopolem* a *Synopą*, *Warną*, *Suliną*, *Trebizondą*, oraz portami rozmaitych krajów, jest bardzo czynna, i bardzo regularnie idzie. — Słynny xięgarz *Renouard*, autor kilku dzieł historycznych, umarł teraz w wieku lat 89. (Ind: Bel:. — J. de St. Pet:).

Grecja. — Od wojny o niepodległość, takiego wrzenia w kraju nie pamiętają: adresa ciągle przychodzą do Króla, by wojnę *Turcji* wydał; *Fanarjoci* chcą wywołać powstanie w *Epirze* i *Tessalji*, byle tylko *Grecy* im pomagali. *Porta* wie o tem, i dla tego na granicy zbiera dwa korpusy, każdy po 12,000 ludzi; jeden w *Sadacz* w *Tessalji* pod dowództwem *Said* Baszy, drugi w *Arta* pod dowództwem syna Baszy *Janiny*; *Grecja* też pod pozorem odpierania najazdów rozbójników, zbiera korpus w *Zeitun*. Inne listy donoszą, że wrzenie na granicy ustało, że rząd *Grecki* względem swych poddanych zachowuje się biernie, a stosunki jego z *Portą* coraz są lepsze. (Jour: de St: Pet:).

Hiszpanja. — Stan zdrowia Królowej jest zadowalający; lekarze sądzą, że rozwiązanie nastąpi między 24 a 27. Królowej dla spodziewanego Infanta, przedstawiono już sześć mamek, dwie z prowincji *Burgos*, dwie z *Biskai*, dwie z *Segowji*; podobno Królowa wybierze jednę z dwóch przywiezionych z *Burgos*. (Neue Pr: Ztg).

Szwecja. — Ze wszystkich stron kraju, składane są Królowi prośby, dotyczące ograniczenia fabrykacji wódek. Prośbę taką z *Kalmaru*, podpisała 7 część ludności tej prowincji. (J. des Deb:).

Turcja. — Pan *v. Bruck*, zdołał uzyskać od *Porty*, iż cofnęła środki gwałtowne zamierzone przeciw *Serbji*; wpływ więc *Austrji* w *Konstantynopolu*, nie upada, ale owszem podnosić się zdaje. Poseł *Francuzki* i Lord *Redcliffe*, popierali politykę *Reszyda* Baszy względem *Serbji*. — W *Konstantynopolu* drożyzna niezmierna panuje, i ta jeszcze się powiększy, jeżeli wypuszczą w obieg nową serję papierowych pieniędzy; brzęczącą zaś monetę lud prosty u siebie przechowuje; asygnaty coraz więcej na wartości tracą. — Licytację na dostawę żywności dla okrętów *francuzkich* na morzu *Czarnem*, w d. 17 z. m. w dwa dni po przybyciu Jenerała Ambasadora, odwołano; z resztą licytacja w dzień ogłoszenia spełzła na niczem; jeden tylko dostawca się stawił, i ten podał bajeczne ceny. (J. de St. Pet:.)

Włochy. — Król *Sardyński* w mowie otwarcia Izb, oświadczył, że usilnem jego staraniem będzie, by chwała Religji Katolickiej w krajach jego jak najbardziej wzrastała. — Z *Rzymu* donoszą o coraz dotkliwszej drożyźnie; gorszem jednak jak wszystko jest oszustwo handlarzy *rzymskich*, którzy lud trują niegodziwym chlebem i fałszowanem winem. (Schl: Ztg.)

DONIESIENIA.

WIADOMOŚĆ DLA PP. KUPCÓW.— Skład Papieru A. Giwartowskiego et C°, przy ulicy Miodowej, znaczny otrzymał transport **PAPIERU** Hollenderskiego w różnych wielkościach, do Xiążek handlowych; dla kupujących zaś papieru pocztowego za rs. 3, robi na tymże papierze firmę ozdobną bezpłatnie.

MEBLE jesionowe, Lustra, Lampy, Znaki, oraz inne sprzęty, potrzebne do Kawiarni lub innego podobnego zakładu, są do sprzedania w tym czasie przed kwartałem. Wiadomość w Kawiarni przy ulicy Podwal, wprost Jatek Rzeźniczych, na dole.

W dniu 20 Grudnia r. b., zgubiono **LIST** Zastawny na zł. 1,000 lit: C, Towarzystwa Kredyt: Nr 25,790, z Terespola.

Potrzebną jest **SUMMA** Rsr. 6,000 na 1szy Nr hipoteki Domu murowanego, przy ulicy prynucypalnej w Warszawie. Wiadomość w handlu Win i Korzeni Wiśnowskiego i Schilles, przy rogu ulicy Chmielnej i Marszałkowskiej w domu W. Sommera pod Nr 1387/1558, bez pośrednictwa osoby trzeciej.

SAMO-SZYJĄCA MASZYNA, słynna wynalazkiem Amerykanina Moore, ustawiona jest w Zakładzie Optyczno-Mechanicznym J. Pik, ulica Miodowa. — Skład jej zbadać można i przekonać się o użyteczności za wynagrodzeniem 15 kop: pokazującego. Zamówienia takowej przyjmują się.

W piekarni mojej przy uli: Trębackiej pod Nr 640, wypiekane będą w Wigilję Nowego Roku i Trzech Króli, **STRUCLE** maślane i postne, z najpiękniejszej mąki.— Bogumił *Fritsch.*

OSTRYGI świeże, nadejdą jutrzejszą pocztą, do Składu Win i Korzeni Ernesta Nickiego przy ulicy Bielańskiej Nr 466, takowe regularnie co Poniedziałek i Piątek nadchodzić będą.— Do tegoż handlu, nadszedł świeży transport Jaquessona i Röderera, i rozmaite **FRUKTA** Włoskie w cukrze (Fruti Canditi).

Z powodu wyjazdu, są do wynajęcia, do Śgo Jana, każdego czasu, lub od kwartału, 5 **POKOI**, na 1m piętrze od frontu, z Przedpokojem, Kuchnią ang:, Drwalnią i Piwnicą, przy uli: Długiej pod Nr 551 w domu W. Jasińskiego. Wiadomość w gmachu Sądu Appelacyjnego, przy ulicy Miodowej pod Nr 487, u Rządcy tegoż gmachu, lub Szwajcara.

FUTRO niedźwiedzie, do sanek czyli fartuch, suknem powleczony, jest do nabycia za nizką cenę. Wiadomość na rogu ulic Krochmalnej i Ciepłej, wprost Browaru Scheffera, pod Nr 991, wszedłszy przez bramę na dziedziniec, po prawej stronie, na 1m piętrze, tam gdzie dzwonek.

W gmachu Bazar zwanym przy uli: Granicznej Nro 969, są do wynajęcia od Nowego Roku 1854, za ceny zniżone, **LOKALE**: a) dwa Pokoje z kuchnią na 1m piętrze; b) Przedpokój z kominkiem angielskim; SALON duży o 3ch oknach, z pokojem o jednem oknie; salon ten przydać się może dla Nauczyciela tańców do dawania lekcji, lub do wydawania balów podczas karnawału; c) Dwa Pokoje z kuchnią i tyleż bez kuchni na 3m piętrze; d) Składy z piwnicami i górkami. Do niektórych z powyższych lokali, można się zaraz wprowadzić.— Tamże z poręki teraźniejszego Lokatora, wynająć można każdego czasu SKLEP na proceder w kamienicy od ulicy Granicznej.— KATARYNKĘ w dobrym stanie będącą i prawie nieużywaną, nabyć można za cenę bardzo tanią. O wszystkiem wiadomość u Rządcy Domu.

LOKAL składający się z 5u Pokoi, Spiżarki, Kuchni, Stajni, Wozowni i Piwnicy, jest każdego czasu do najęcia przy ulicy Nowy-Świat pod Nr 1257, na 2m piętrze od frontu. Wiadomość o nim przy ul: Mazowieckiej w domu W. Cytwic pod Nr 1352, na 2m piętrze.

OSOBA w średnim wieku, z wysokiem wykształceniem umysłowem i moralnem, mająca chlubne świadectwa z domów znaczych w których zastępowała Matkę, Gospodynię, lub towarzyszkę, tak w kraju jako i zagranicą, życzy podobnego miejsca Bliższa wiadomość w Kantorze G. G. P. Zwolińkiej, obok fabryki Dzwonów, przy ulicy Podwal Nr 521, na dole.

Ktoby chciał wspólnie odprawić, albo też jadąc do Petersburga, zabrać z sobą MŁODZIEŃCA do Korpusu Kadetów; niech raczy przysłać wiadomość do Kapitana Tokatiłowa w Łowiczu, Nr 18.

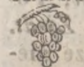
PIWNICA (Lodownia), pod Nr 297/8, naprzeciw Zamku, jest do wynajęcia od Nowego Roku. Wiadomość przy ulicy Solnej pod Nr 814.

Dnia 16 b. m. przechodząc ulicą Długą na Elektoralną, z Elektoralnej na Nowy-Świat, a ztąd z powrotem do domu na Nalewki, zgubiony został **ŁAŃCUSZEK** długi, złoty, męzki, przez biedną kobietę, która go wzięła do sprzedania. Znalazca niech się zgłosi do domu Kohna na Nalewkach Nr 2242, do Sklepu Korzennego Frichlinga, za nagrodą rs. 3.

DOM z drzewa, w najlepszym stanie, z 4ch Pokoi, Kuchni, Piwnicy, Spiżarni, z Ogrodem fruktowym i warzywnym, do tego z Stajniami i Wozownią, mającym hipotekę okręgową, w m. Radzyminie pod Nr 104, każdego czasu jest do sprzedania za umiarkowaną cenę. Wiadomość co do tego, u J. Schnejder Rękawicznika przy ulicy Miodowej pod Nr 486 *b*, w Warszawie, lub w miejscu u Właściciela.

Rodowita **NIEMKA** w średnim wieku, opatrzona w chlubne świadectwa, życzy wejść w obowiązek do Dzieci, lub do Gospodarstwa miejskiego czy wiejskiego, z którem dobrze obznajmiona. Wiadomość przy ulicy Mazowieckiej pod Nr 1350, u Stróża przy bramie.

W obecnej porze, wiadomość o **WINACH** starych wytrawnych i słodkich, z zbioru w roku 1834, szczególnie dobrych, będzie interesującą dla szanownych Amatorów Win Węgierskich; tem więcej że też Wina znajdują się w piwnicy prywatnej, po cenach dużo niższych, jak w handlu, sprzedając na butelki i pół-butelki, lub też na partje, stosownie do życzenia. Wiadomość w Starem-Mieście Nro 41, na 1m piętrze od frontu.

Są do sprzedania **MAGLE** w dobrym stanie będące, przy ul: Freta pod Nr 257.— Tamże przyjmuje się BIELIZNA do szycia i jak najstaranniej zrobiona, za umiarkowaną cenę. — W. *Hofmann.*

Zginęła na Moście, **SUKA** Wyżlica, średniego wzrostu, w kasztanowate łaty upstrzona, z obróżą z drutu mosiężnego plecioną, na której zawieszona była kłódeczka pierścieniowa, a tabliczka w mosiądz okuta. Kto takową odprowadzi pod Nr 1023, do Właściciela domu, otrzyma przyzwoitą nagrodę.

Młode angielskie **CHARCIKI**, najpiękniejszej rasy, już odchowane, są do zbycia.— Jako też FUTRO szopy, pięknem suknem pokryte; ZEGAR srebrny podróżny repetier z excytarzem; i WASZA wraz z walizami. Wiadomość pod Nr 1735 przy ulicy Wiejskiej, na 1m piętrze, codziennie od godz: 9 rano do 12, i od 4 do 6 po południu.

Dziś rano zimna stopni 6. Wczoraj w południe zimna stopni 6.
Dziś rano wysokość wody na *Wiśle* stop 4 cali 7.

TEATR WIELKI. Dziś, Na powszechne żądanie, *Katarzyna Córka Bandyty.* (Panny *Grisi*, przedstawi rolę *Katarzyny*).

TEATR ROZMAITOŚCI. Jutro, *Niebezpieczna Ciotunia. Janek z pod Ojcowa.*

Do dzisiejszego Nru Kurjera, dołącza się dla Prenumeratorów na prowincji, KATALOG NASION na r. 1854, z Składu Dra Fr: Betzhold w Warszawie przy ulicy Senatorskiej, obok Resursy. Kto więc z Szan: Prenumeratorów powyższy Katalog nie odbierze, ma prawo żądać takowego w Urzędzie Pocztowym.— Osoby zamieszkałe w Warszawie, mogą wspomnionego Katalogu w powyższym Składzie, bezpłatnie nabyć.

W Drukarni Kurjera Warsz:.— Wolno drukować. Warszawa d. 17 (29) Grudnia 1853 r.— Cenzor, F. *Sobieszczański.*